

Žmonių su negalia teisės baudžiamajame procese PRAKTINIŲ GAIRIŲ JUSTICIJOS SPECIALISTAMS APIBENDRINIMAS

Pilnas dokumentas: <https://perspektyvos.org/veikla/leidiniai>

Nepriklausomai nuo to, ar jie yra **nukentėjusieji, liudytojai, ar įtariamai nusikaltimo vykdytojai**, psichikos sveikatos sutrikimų ir įvairių negalią turintys asmenys patiria didelių sunkumų siekdami teisingumo ir bendraudami su baudžiamosios justicijos specialistais: policijos pareigūnais, advokatais, prokurorais ir teisėjais.

Gairėse pateikiamos praktinės priemonės ir gerosios praktikos, kaip baudžiamosios sistemos specialistai galėtų **šalinti kiekvieną ikiteisminiame ir teisminiame baudžiamojo proceso etapuose galinčią kilti sistemine kliūtį**, kad ginamieji, turintys psichikos sveikatos sutrikimų, intelekto ar (ir) psichosocialinę negalią (taip pat ir kito pobūdžio negalią), baudžiamajame procese **galėtų dalyvauti lygiai su kitais asmenimis**.

Gairės parengtos išsamiai išanalizavus aštuonių ES šalių situaciją, o siūlomi sprendimai **pagrįsti atitinkamais tarptautiniais ir regioniniais standartais** ir atspindi visame pasaulyje sukauptą gerąją praktiką.

Projekto numeris: 101056701
Publikavimo data: 2024 08 29

Kontrolinis sąrašas, aptariant galimus asmens poreikius teisme:

- ✓ Tiesiogiai kreiptis į asmenį (net ir dalyvaujant vertėjams žodžiu ar globėjams), išskyrus atvejus, kai būtina taikyti kitą metodą;
- ✓ Klausiant apie konkrečią reikalingą pagalbą, pabrėžti asmens poreikius, o ne negalios pobūdį ar mastą;
- ✓ Pripažinti, kad aplinkybės/sąlygos skiriasi, todėl reikia ne tik bendrų žinių, bet ir subtilaus supratimo;
- ✓ Jautriai pateikti klausimus, pripažįstant, kad asmenys gali dvejoti atskleisti savo negalią ar individualius poreikius;
- ✓ Kai įmanoma, atskleisti kuo mažiau nebūtiną medicinines istorijas.

PRAKTINIŲ GAIRIŲ STRUKTŪRA

2 skyriuje apžvelgiamos pagrindinės teisės į teisingą teismą ir garantijos, suteikiamos ginamiesiems su negalia.

3 skyriuje apžvelgiamos kliūtys, su kuriomis susiduria asmenys su negalia, įgyvendindami savo teisę į teisingą teismą.

4 skyriuje pateikiamos praktinės priemonės, padedančios ginamiesiems su psichikos sveikatos sutrikimais, intelekto ar (ir) psichosocialine negalia įveikti šias kliūtis, įskaitant kliūčių bei individualių pagalbos poreikių nustatymą, tinkamą procesinių priemonių pritaikymą, prieinamą informaciją ir kt.

5 skyriuje pateikiami priedai:

- poreikių vertinimo ir sąlygų pritaikymo algoritmas;
- negalios pavyzdžiai ir galimas sąlygų pritaikymas;
- kontrolinis sąrašas baudžiamosios justicijos specialistams;
- kontaktų sąrašas;
- papildoma literatūra.